

Notitie opvang asielzoekers

Aan : Gemeenteraad
Onderwerp : Noodopvang asielzoekers Tergooi
Van : College
Datum : 12 oktober 2023

Samenvatting

Het college wenst de raad te consulteren over een verzoek van het COA, ondersteund door de eigenaar, voor de opvang van asielzoekers. Een deel van deze opvang valt onder de reikwijdte van het bestemmingsplan, waarvoor formeel geen besluit nodig is van de gemeente. In een bestuursovereenkomst en/of een tijdelijke afwijking bestemmingsplan kunnen afspraken gemaakt worden. Voordat hiertoe overgegaan wordt, wil het college hierover de gemeenteraad consulteren.

1. Aanleiding en achtergrond

De instroom van asielzoekers is minder hoog dan verwacht, maar desondanks nemen de problemen bij het aanmeldcentrum in Ter Apel toe. Staatssecretaris Eric van der Burg heeft een dringende oproep aan gemeenten gedaan om extra opvangplekken voor asielzoekers met status te creëren. Daarna heeft hij de burgemeester specifiek gebeld.

Het COA heeft contact gehad met de eigenaar van het voormalig terrein van het ziekenhuis Tergooi Blaricum. De eigenaar wil een deel van het terrein/gebouw verhuren aan COA voor de opvang van asielzoekers met en zonder status. Het voormalige ziekenhuis staat leeg en lijkt uitermate geschikt voor de tijdelijke opvang tot het moment dat sloop nodig is voor de daadwerkelijke start van de herontwikkeling van het terrein. Gelet op de planontwikkeling en te volgen procedures zal daadwerkelijke start bouw nog wel 2 tot 3 jaar duren.

Het COA wil de locatie op zeer korte termijn benutten voor de opvang van asielzoekers met een status en alleenreizende minderjarige vreemdelingen (amv), vanwege de acute opvangbehoefte. Concreet verzoekt het COA of de gemeente kan instemmen met het zo spoedig mogelijk in gebruik nemen van het momenteel gedeeltelijk leegstaande gebouw van het voormalige ziekenhuis Tergooi Blaricum.

Hier wil het COA een tijdelijke doorstroomlocatie realiseren voor 200 aan de gemeenten in de regio gekoppelde asielzoekers met status. Dit zijn mensen die een verblijfsvergunning hebben gekregen en wachten op een woning in één van de gemeenten in Gooi- en Vechtstreek. Met het uitplaatsen van deze groep uit de azc's waar ze nu verblijven, komt er ruimte vrij voor nieuw binnenkomende asielzoekers.

Ten tweede is er op het terrein ruimte voor de opvang van 50 amv's. Het COA geeft aan dat voor de opvang van deze groep een gespecialiseerd team 24 uur per dag, 7 dagen in de week aanwezig is. Dit professionele team heeft grote affiniteit met de begeleiding van jongeren, signaleert eventuele

problemen tijdig, draagt zorg voor een goede dagbesteding en is een aanspreekpunt voor de directe omgeving.

2. Probleemstelling

Het COA verzorgt momenteel asielopvang op een groot aantal locaties in Nederland. Door het lange verblijf bij het COA en de vertraagde uitstroom van statushouders, is er sprake van overvolle (nood)opvanglocaties. Ook ziet het COA de afgelopen periode een sterk verhoogde instroom van amv's.

3. Doelstelling, maatschappelijk effecten en verwacht resultaat

De meningen en gevoelens van de raad peilen en, voor zover gewenst, randvoorwaarden meekrijgen voor het vervolggesprek met COA.

Als gemeente regie houden en invloed hebben op het gebruik van het terrein en gebouw voor het huisvesten van asielzoekers, en daarbij randvoorwaarden stellen.

Op korte termijn zorgen voor extra noodopvang van asielzoekers, om daarmee een bijdrage te verlenen aan de oplossing van de capaciteitsproblemen bij Ter Apel. Ook wordt daarbij een zinvolle invulling gegeven aan een tijdelijk leegstaand gebouw, dat geschikt is voor de opvang van vluchtelingen. Tevens verlenen wij hiermee een bijdrage aan de regionale opgave.

Het college kan overgaan tot het ondertekenen van de bestuursovereenkomst met COA voor de tijdelijke noodopvang van 200 asielzoekers met een status en 50 amv's, voor 2 jaar, met een mogelijke verlenging afhankelijk van het stadium van de herontwikkeling van de locatie.

Met de opvang van asielzoekers levert de gemeente een bijdrage aan de regionale opvang van vluchtelingen.

4. Beoordeling verzoek

De gemeente Blaricum heeft uitgesproken dat op deze plek o.a. woningbouw zal moeten komen en een eventuele tijdelijke invulling mag niet in de weg komen te staan van deze ontwikkeling. Het bijdragen aan de maatschappelijke opgave; oplossen van het tekort aan woningen in de regio is één van onze grootste prioriteiten. Tegelijkertijd zien we ook dat het proces om te komen tot een bestemmingsplan en een bouwvergunning voor de herontwikkeling de nodige tijd vergt, waardoor het terrein in de komende tijd beschikbaar is voor andere invullingen.

Gezien het verzoek voor noodopvang onderzoeken we momenteel wat de mogelijkheden van een functie als noodopvang zijn binnen het huidige bestemmingsplan, welke aanpassingen er nodig zijn en welke afspraken er gemaakt zouden moeten worden om de tijdelijkheid, organisatie door het COA en ondersteuning ten behoeve van de openbare orde en veiligheid te garanderen. De gemeente is daarom hierover in overleg met het COA en de eigenaren getreden.

Bestemmingsplan

Het bestemmingsplan is het leidende kader bij de beoordeling van alle initiatieven van derden. Initiatieven die binnen het bestemmingsplan vallen, zijn per definitie toegestaan, daar heeft de gemeente verder geen rol in. Wel moet de gemeente voorwaarden meegeven op het gebied van openbare orde en brandveiligheid. Als de gemeente initiatieven tegenhoudt van derden, die binnen het bestemmingsplan passen, treedt zij in het recht van de eigenaar en dit valt onder het oneigenlijk gebruik van macht van de gemeente.

Asielzoekers met een zorgvraag vallen binnen de bepalingen van het bestemmingsplan (zorggerelateerd wonen). Ten aanzien van de groep amv's is de opvang zorggerelateerd en passend in het bestemmingsplan. Bij asielzoekers met status kiezen we zekerheidshalve voor een tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan, conform de "Beleidsregels Planologische afwijkingen". Dit is een relatief eenvoudige procedure, waarvan de beslissingsbevoegdheid ligt bij het college.

Voordat hiertoe overgegaan wordt, wil het college de gemeenteraad hierover consulteren.

Bestuursovereenkomst

Het COA wil graag werken met een bestuursovereenkomst tussen COA en gemeente. Daarin kunnen nadere afspraken worden gemaakt over de opvang, de tijdelijkheid, omvang en randvoorwaarden vanuit de gemeente. Randvoorwaarden gaan wat ons betreft vooral over: de tijdelijkheid van de opvang, het aantal en de samenstelling van de groep asielzoekers, de kosten die we moeten maken vanwege ambtelijke inzet en de te nemen maatregelen met het oog op openbare orde en veiligheid.

Het aangaan van een bestuursovereenkomst is een bevoegdheid van het college. Voordat hiertoe overgegaan wordt, wil het college ook hierover de gemeenteraad consulteren.

Asielzoekers met een status of Statushouders

Het COA is verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers. Als de asielprocedure positief is afgerond, ontvangt de asielzoeker een verblijfsstatus en wordt dit een statushouder genoemd. Statushouders mogen in tegenstelling tot asielzoekers werken en worden vervolgens toegewezen aan een gemeente (gelabeld). Die gemeente is dan vervolgens verantwoordelijk om de statushouder woonruimte te bieden en in te schrijven in de gemeente. Omdat gemeenten achterlopen met de huisvesting van statushouders, bevinden zich binnen de COA opvanglocaties nog een grote groep statushouders die onder de verantwoordelijkheid van het COA vallen. Om het verschil duidelijk te maken in verantwoordelijkheid, noemen we deze groep asielzoekers met een status. De verantwoordelijkheid voor deze groep blijft dus bij het COA en deze groep wordt niet ingeschreven in de gemeente Blaricum. De verwachting is dat de asielzoekers met een status binnen 6 maanden gehuisvest kunnen worden in de gemeente waaraan ze toegewezen zijn.

5. Kanttekeningen en risico's

Indien de gemeente besluit om niet mee te werken aan het verzoek van het COA

In dat geval kan het COA wel asielzoekers met een zorgvraag plaatsen, en daar is formeel geen toestemming of besluit nodig van de gemeente. Wij kunnen hier als gemeente niets aan doen. Bovendien heb je dan als gemeente geen regie of invloed meer en kunnen we geen verdere randvoorwaarden stellen. Het aantal asielzoekers, de termijn en ook de samenstelling van de groep kan afwijken van hetgeen wij hier acceptabel vinden. Bovendien kunnen we mogelijk de gemaakte en nog te maken kosten niet verhalen/in rekening brengen bij het COA.

Reacties vanuit de omgeving

Het aantal direct omwonenden rondom het terrein is beperkt, het gaat om enige tientallen adressen. Wij zullen als college de omwonenden rechtstreeks benaderen en met hen in gesprek gaan, zie ook onder communicatie en participatie. Door hen uitgebrachte zorgen kunnen we afspraken over maken met het COA. Uiteraard bestaat het risico dat zij in een procedure bezwaar zullen aantekenen en in beroep gaan. Dat kan aan de orde zijn bij een afwijkingsprocedure van het bestemmingsplan. Daarbij zal een belangenafweging plaatsvinden door de rechter.

Dwang vanuit staatssecretaris en/of de Spreidingswet

Formeel kan de Staatssecretaris de gemeente niet dwingen tot meewerken aan de opvang van vluchtelingen / asielzoekers. Als de Spreidingswet er komt, dan wordt de situatie uiteraard anders. De Tweede Kamer stemde 10 oktober 2023 in met de Spreidingswet. Onduidelijk is of de wet nog voor de Tweede Kamer verkiezingen wordt behandeld in de senaat. Hoewel de gemeente vooralsnog niet gedwongen kan worden om medewerking te verlenen, kan wel opvang gerealiseerd worden zonder medewerking van de gemeente zolang dit binnen het bestemmingsplan past.

6. Communicatie en participatie

Gezien de complexe mix van alle belangen en de hoge urgentie zal een communicatiestrategie moeten worden uitgewerkt. Cruciaal is de keuze waar omwonenden over worden *geïnformeerd* en waar ze over worden *geconsulteerd*. Gezien de acute vraag en de tijdelijkheid van de opvang is het advies om omwonenden vooral te bevragen over het *hoe* van de opvang en verder vooral te informeren over het *wat* en *waarom* van de opvang. Verder kan het bijdragen aan het creëren - waar mogelijk - van draagvlak voor het genomen besluit.

Naast direct omwonenden, heeft dit onderwerp ook landelijk en regionale aandacht. Het is te verwachten dat inwoners uit andere gemeenten hier ook hun mening over willen geven. Dat wordt meegenomen in de communicatiestrategie. Ook is nauwe afstemming nodig over de communicatie met de betrokken organisaties, zoals het COA en de eigenaar van het terrein.

7. Vervolgproces

12 – 16 oktober: Informeren gemeenten Eemnes, Laren, Hilversum, Gooise Meren en Huizen.

16-20 oktober: gesprekken met direct omwonenden.

17 oktober: tijdens een RTG (Rondetafelgesprek) de meningen en gevoelens van de raad peilen en, voor zover gewenst, randvoorwaarden meekrijgen voor het vervolgesprek met COA.

18 – 20 oktober: nader overleg met het COA en maken van afspraken onder voorwaarden, afhankelijk van uitkomst van het Rondetafelgesprek.

2^e helft oktober: afhankelijk van de uitkomst van het Rondetafelgesprek besluit nemen over projectplan en optuigen projectorganisatie vanuit de BEL Combinatie

1^e helft november: afhankelijk van de uitkomst van het Rondetafelgesprek een besluit nemen over afwijking van het bestemmingsplan als college.

1^e helft november: bestuursovereenkomst sluiten met COA.

8. Raadpleging gemeenteraad via RTG 17 oktober

Deze notitie leggen wij voor aan uw raadsleden ter bespreking tijdens de bijeenkomst op 17 oktober 2023. Welke randvoorwaarden wilt u aan het college meegeven voor de gesprekken met het COA ?